

Dejepis 9. ročník

Charakteristika predmetu

Dejepis spolu s humánnou zložkou zemepisu a občianskou výchovou tvorí vzdelávaciu oblasť spoločenskovedných predmetov. Je v nej však samostatným predmetom a spolu s nimi predstavuje jeden z významných prostriedkov procesu humanizácie žiakov. V jeho priebehu si žiaci postupne osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania na základe oboznamovania sa s vývojom ľudskej spoločnosti najmä z hľadiska aspektu konajúcich osôb, či skupín ľudí a tiež prostredníctvom pohľadov na dôležité formy života spoločnosti v jednotlivých historických obdobiach.

Hlavnou funkciou dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiaka ako celistvej osobnosti a uchovanie continuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historickej skúsenosti či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Súčasťou jej odovzdávania je predovšetkým postupné poznávanie takých historických udalostí, dejov, javov a procesov v priestore a čase, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Takto vedie žiakov k úcte k vlastnému národu, k rozvíjaniu vlastenectva ako súčasť kultivovania ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i úcta k iným národom a etnikám, rovnako tak rešpektovanie kultúrnych a iných odlišností, ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenskostí. Prispieva tak k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Rovnako dôležitosť pripisuje aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

ISCED 2 – nižšie sekundárne vzdelávanie	
Názov predmetu:	Dejepis
Ročník:	deviaty
Časová dotácia:	3 h týždenne/99 h ročne
ŠVP:	3 h
ŠkVP:	3 h
Vyučovací jazyk:	slovenský

Učebné osnovy

Ciele predmetu

Za základnú cieľovú kategóriu výučby dejepisu považujeme tvorbu študijných predmetových, medzipredmetových kompetencií – spôsobilostí, schopností využívať kvalitu získaných znalostí v rôznych poznávacích i praktických situáciách, ktoré umožnia žiakom, aby nepristupovali k histórii len ako k uzavretej minulosti, ale aj k rozvíjaniu celej škály kompetencií (spôsobilostí) klásť si v aktívnej činnosti kognitívne rôznorodé otázky, pomocou ktorých sa cez prizmu prítomnosti pýtajú na minulosť a vytvárajú si tak postupne vlastný názor.

Významným prostriedkom k tomu je súbor primeraných školských historických prameňov (aj exemplárne mnohostranných), ktorý sa považuje za integrálnu súčasť didaktického systému výučby dejepisu i dejepisných učebníc na základných školách.

Závažným predpokladom rozvíjania a uplatňovania uvedených cieľových kategórií je prekonávať transmisívnu výučbu dejepisu, ktorej podstatou je odovzdávanie poznatkov v hotovej podobe prevažne explikačnými (vysvetľujúcimi) metódami a prostredníctvom frontálnej výučby a v širšej miere aplikovať prístupy, ktoré kladú dôraz na aktívne učenie, na proces hľadania, objavovania a konštruovania (vytvárania) poznatkov na základe vlastnej činnosti a skúsenosti v interakcii s učiteľom a spolužiakmi v kooperatívnom učení.

Kľúčové kompetencie

Žiaci sa naučia pochopiť a pracovať

- **s historickým časom**
  - zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti chronologicky
  - zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti synchronne
  - rozpoznať postupne nerovnomernosť historického vývoja
  - využívať medzníky ako prostriedok orientácie v minulosti
- **s historickým priestorom**

- rozlišovať miestny, regionálny, národný, globálny historický priestor
- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti priestorovo
- rozpoznať podmienenosť medzi historickým priestorom a spôsobom života a obživy človeka, spoločnosti
- **s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi a ich hodnotiacim posudzovaním**
  - vymedziť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces, osobnosť
  - popísať jednotlivé historické udalosti, javy, procesy, osobnosti na základe určujúcich znakov
  - rekonštruovať konanie a postoje ľudí v minulosti
  - skúmať konanie ľudí v daných podmienkach a vysvetľovať ho
  - určiť príčiny jednotlivých historických udalostí, javov, procesov
  - vymedziť dôsledky jednotlivých historických udalostí, javov, procesov
  - rozpoznať charakteristické znaky jednotlivých historických období
  - rozpoznať základné faktory, ktoré ovplyvňovali historický vývoj
  - aplikujú ich v nových situáciách, v „skúmateľských“ postojoch a pracovných postupoch pri vyšetrení, pátraní v školských historických písomných, obrazových, grafických a hmotných prameňoch – stopách po minulosti

Žiaci získajú základné informácie ako:

- **vyhľadávať relevantné informácie**
  - z rôznych zdrojov – textov verbálnych, obrazových, grafických i z textov kombinovaných
  - z učebníc, cvičebníc, pracovných zošitov, slovníka cudzích slov, atlasov, novín, časopisov, webových stránok
  - z populárnovedeckej literatúry a historickej beletrie
- **využívať tieto informácie a verifikovať ich hodnoty**
  - vo vyberaní informácií
  - v organizovaní informácií
  - v porovnávaní informácií
  - v rozlišovaní informácií
  - v zaraďovaní informácií.
  - v kritickom zhodnotení rôznych zdrojov informácií
- **štruktúrovať výsledky, výstupy a potvrdenia vybraného postupu**
  - v zoradení výsledkov rozpoznaní podstatného od nepodstatného
  - integrovaní výsledkov do chronologického a historického rámca
  - vyhodnocovaní správnosti postupu
  - tvorbe súboru vlastných prác

Uvedený komplex študijných (predmetových) kompetencií (spôsobilostí) sa spresňuje, konkretizuje v učebných požiadavkách v jednotlivých tematických celkoch učebného obsahu v podobe systematizovaného výkonového štandardu.

Prierezové témy

Environmentálna výchova
Mediálna výchova
Multikultúrna výchova
Ochrana života a zdravia
Osobnostný a sociálny rozvoj
Výchova k manželstvu a rodičovstvu

Sú integrované do jednotlivých tematických celkov

Metódy a formy

Pri práci na hodinách dejepisu budú využívané a uplatňované metódy:

motivačné metódy: motivačné rozprávanie, motivačný rozhovor (aktivizovanie poznatkov a skúseností žiakov), motivačný problém (upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému), motivačná demonštrácia (vzbudenie záujmu pomocou ukážky),

expozičné metódy: rozprávanie (vyjadrovanie skúseností a aktívne počúvanie), vysvetľovanie (logické systematické sprostredkovanie učiva), rozhovor (verbálna komunikácia formou otázok a odpovedí na vyjadrenie faktov, otázok na pozorovanie, posúdenie situácie, hodnotenie javov, rozhodovanie), beseda (riešenie aktuálnych otázok celým kolektívom), demonštračná metóda, pozorovanie,

problémové metódy: heuristická metóda, projektová metóda,

metódy samostatnej práce

praktické aktivity: samostatná činnosť na základe inštrukcie,

práca s textom: čítanie s porozumením, spracovanie textových informácií, učenie sa z textu, orientácia v štruktúre textu, vyhľadávanie, triedenie, využívanie podstatných informácií, samostatné učenie prostredníctvom informačnej a komunikačnej techniky a experimentovanie - samostatné hľadanie, skúšanie, objavovanie,

aktivizujúce metódy: diskusia (vzájomná výmena názorov, uvádzanie argumentov, zdôvodňovanie za účelom riešenia daného problému), didaktické hry, kooperatívne vyučovanie,

diagnostické a klasifikačné metódy

fixačné metódy: metódy opakovania a precvičovania, (ústne a písomné opakovanie, opakovanie s využitím učebnice a inej literatúry, domáce úlohy).

Z organizačných foriem sa budú uplatňovať:

vyučovacia hodina (základného, motivačného, expozičného, fixačného, aplikačného, diagnostického typu),

praktické aktivity,

terénne pozorovania a **exkurziu** volí vyučujúci podľa podmienok školy a regionálnych možností.

Učebné zdroje

- učebnica dejepisu pre 9. ročník
- súbor školských písomných historických prameňov
- historické mapy
- názorné učebné prostriedky (články z novin a časopisov, grafy a iné)
- filmy, knihy, DVD, filmové ukážky, fotografie

Obsahový štandard

Obrazy prvej svetovej vojny (13 hodín)

- Dohoda,
- Trojspolok
- front, zázemie
- československé légie
- Parížska mierová konferencia
- nástupnícke štáty po prvej svetovej vojne
- Československá republika

Európa v medzivojnovom období (13 hodín)

- parlamentná demokracia
- komunizmus, fašizmus, nacizmus
-

Československo v medzivojnovom období (1918-1939) (13 hodín)

- Česi, Slováci,
- národnostné menšiny
- kultúra, spolky, školstvo
- centralizmus, autonómia

Obrazy druhej svetovej vojny (11 hodín)

- fašistická os
- protihitlerovská koalícia
- totálna vojna
- protifašistický odboj
- holokaust, koncentračné tábory

Slovenský štát (1939-1945) (9 hodín)

- totalitný režim
- židovský kódex

- deportácie
- odboj
- Slovenské národné povstanie

Rozdelený svet (9 hodín)

- OSN
- superveľmoci: USA, ZSSR
- železná opona, studená vojna
- hospodárske a vojenské bloky
- hrozba jadrovej vojny
- dekolonizácia,
- svet ako „globálna dedina“

Československo za železnou oponou (14 hodín)

- Február, politické procesy
- znárodnenie, kolektivizácia, industrializácia
- Pražská jar
- „normalizácia“
- Charta 77, disident
- sviečková manifestácia, nežná revolúcia

Slovensko po roku 1989 (17 hodín)

- Parlamentná demokracia
- Rozdelenie Československa
- Vznik Slovenskej republiky
- Vstup SR do NATO a Európskej únie

Výkonový štandard

- žiak je schopný

Obrazy prvej svetovej vojny

- porovnať ciele štátov Dohody a Trojspolku,
- rozpoznať útrapy ľudí na fronte a v zázemí počas prvej svetovej vojny,
- identifikovať ciele domáceho a zahraničného odboja,
- zdokumentovať pomocou mapy zmeny po zániku Rakúsko –Uhorska,
- vyhľadať svedectvá týkajúce sa prvej svetovej vojny,
- pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia

Európa v medzivojnovom období

- objasniť základné znaky parlamentnej demokracie,
- rozlíšiť demokratický a nedemokratický charakter štátu,
- rekonštruovať každodenný život v diktatúrach,
- pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia.

Československo v medzivojnovom období (1918- 1939)

- identifikovať politický systém ČSR,
- rozpoznať mnohonárodnostný charakter ČSR,
- porovnať hospodársku situáciu v Čechách a na Slovensku,
- rozpoznať dôsledky rozbitia ČSR,
- pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia

Obrazy druhej svetovej vojny

- vymedziť kľúčové medzníky druhej svetovej vojny,
- vyhľadať svedectvá o útrapách ľudí na fronte a v zázemí počas druhej svetovej vojny,
- spracovať holokaust na konkrétnom príbehu,
- pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia.

Slovenský štát (1939-1945)

- porovnať politický systém Slovenského štátu s politickým systémom ČSR,
- rozpoznať vzťahy medzi Nemeckom a Slovenským štátom,
- zhodnotiť hospodársky a kultúrny rozvoj Slovenského štátu
- konkretizovať postupné obmedzovanie práv a slobôd židovských spoluobčanov,
- zhodnotiť význam Slovenského národného povstania,
- pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia.

Rozdelený svet

- rozpoznať vplyv bipolárneho sveta na každodenný život,
- nájsť prejavy odporu obyvateľstva vo východnom bloku,
- vystihnúť základné medzníky procesu európskej integrácie,
- pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia

Československo za železnou oponou

- rozpoznať dôsledky februárového prevratu,
- zdokumentovať prejavy totality,
- identifikovať premeny vidieka a mesta,

- spracovať spomienky svedka augustových udalostí,
- zistiť konkrétne prejavy „normalizácie“ v každodennom živote,
- pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia

Slovensko po roku 1989

- identifikovať hlavné zmeny v Československu po roku 1989,
- určiť príčiny rozdelenia Českej a Slovenskej republiky,
- rozpoznať podoby spolužitia Čechov a Slovákov v 20. storočí,
- určiť výhody a nevýhody voľného pohybu osôb a tovaru v Európskej únii,
- pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia